

Running head: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET
CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

De Stimulatie van Sportparticipatie bij Adolescenten met Cerebrale Parese vanuit Drie Perspectieven

Pilotstudie naar leerstrategieën, ouderlijke betrokkenheid en plezier met betrekking tot
sportparticipatie

Bachelorthesis Pedagogische Wetenschappen 2014-2015

Universiteit Utrecht

Cursuscode: 200600042

Coördinator: Bernadette van de Rijt

Steffie Hoencamp (3632385) s.l.hoencamp@students.uu.nl

Mara van der Hoeven (3972429) m.l.vanderhoeven@students.uu.nl

Eva Ton (3855767) e.r.ton@students.uu.nl

Begeleider: Dirk-Wouter Smits

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Voorwoord

Voor u ligt de bachelorthesis van drie studenten Pedagogische Wetenschappen; Steffie Hoencamp, Mara van der Hoeven en Eva Ton. Wij hebben gekozen om ons onderzoek te richten op sportparticipatie onder adolescenten met Cerebrale Parese. Na overleg kwamen we uit op drie perspectieven met betrekking tot sportparticipatie, namelijk vanuit de adolescent, ouder en sportbegeleider. Zo zijn we uitgekomen op de variabelen leerstrategieën, ouderlijke betrokkenheid en plezier. Wij waren aangesloten bij het 'Meedoen met een motorische beperking: Training en coaching op maat' project in Nijmegen. De data voor leerstrategieën was al verzameld in de vorm van video's van gymlessen. Deze data kon dan ook gebruikt worden om te analyseren. Voor ouderlijke betrokkenheid, plezier en sportparticipatie is een vragenlijst samengesteld. Deze zouden vervolgens afgenomen worden bij adolescenten met CP en ouders, en bij adolescenten zonder CP en ouders. De groep van adolescenten zonder CP en ouders zou gebruikt worden om de resultaten te kunnen vergelijken. Helaas is het wegens moeizame communicatie en tijdsgebrek niet meer gelukt om deze vragenlijsten af te nemen bij de adolescenten met CP. Er is alleen data verzameld onder adolescenten met een normale ontwikkeling. Gelukkig is het analyseren van de video's wel gelukt en hebben we daar alle drie een bijdrage aan kunnen leveren. Na overleg is dan ook besloten om meer de focus te leggen op de leerstrategieën en in mindere mate op ouderlijke betrokkenheid en plezier. Ondanks de tegenslagen zijn we tevreden over het eindresultaat en hebben we op een hele prettige manier met elkaar kunnen samenwerken. We bleken goed op één lijn te zitten en konden elkaar helpen en aanvullen waar nodig. Eva heeft zich gericht op het deel over leerstrategieën, Mara en Steffie op het deel over sportparticipatie, plezier en ouderlijke betrokkenheid. Tevens hebben zij Eva geholpen bij het analyseren van de video-opnames.

Onze dank gaat uit naar de ouders en adolescenten die de vragenlijsten voor ons wilden invullen en naar onze begeleider Dirk-Wouter Smits voor zijn begeleiding in het proces.

Utrecht, juni 2015

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Samenvatting

Achtergrond/doel: Sportparticipatie onder adolescenten met CP is niet eerder onderzocht vanuit drie verschillende perspectieven, namelijk de sportbegeleider, ouder en adolescent. Dit onderzoek tracht meer inzicht te geven in de factoren die een bijdrage kunnen leveren aan het stimuleren van sportparticipatie bij adolescenten met CP.

Methoden: Het onderzoek bestond uit twee fasen. Fase 1: de gebruikte leerstrategieën in zowel het regulier als in het speciaal voortgezet onderwijs werden onderzocht. Er zijn vijf sportbegeleiders geanalyseerd van het speciaal voortgezet onderwijs en vijf van het regulier voortgezet onderwijs, door middel van video-opnames. Fase 2: het onderzoeken van de samenhang tussen enerzijds ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie, en anderzijds plezier en sportparticipatie. Twintig ouder-adolescent koppels, met een normale ontwikkeling, hebben deelgenomen door een samengestelde vragenlijst in te vullen.

Resultaten: Fase 1: op het regulier onderwijs is 90.5% van de gegeven instructies expliciet en 9.5% van de instructies impliciet. Op het speciaal onderwijs is 94.5% van de gegeven instructies expliciet en 5.5% van de instructies impliciet. Fase 2: de correlatie tussen sportparticipatie en ouderlijke betrokkenheid was $r_s = -.05$, $p = .86$. De correlatie tussen sportparticipatie en plezier tijdens sporten was $r_s = .20$, $p = .50$.

Conclusie: Fase 1: er worden significant meer expliciete instructies gegeven op zowel het regulier voortgezet onderwijs als op het speciaal voortgezet onderwijs. Fase 2: er is geen samenhang gevonden tussen enerzijds de mate van ouderlijke betrokkenheid en de mate van sportparticipatie bij adolescenten zonder CP en anderzijds de mate van sportparticipatie en het plezier wat adolescenten zonder CP ervaren tijdens het sporten.

Slutelwoorden: Cerebrale Parese, leerstrategieën, ouderlijke betrokkenheid, plezier, sportparticipatie.

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Abstract

Background/purpose: Sport participation among adolescents with CP hasn't been studied from three different perspectives, the sports teacher, parent and adolescent. This research tries to grasp comprehension into the factors that can contribute to the stimulation of sport participation among adolescents with CP.

Method: This research is divided into two phases. Phase 1: ten sport teachers were analysed on the learning strategies they use, by video tapes. Five teachers worked at a school for special education and five worked at a regular school. Phase 2: investigating the cohesion between parental involvement and sport participation, and between enjoyment during sport activities and sport participation. Twenty parent-adolescent pairs with a normal development took part in this study by completing an adjusted questionnaire.

Results: Phase 1: at a regular school, 90.5% of the given instruction was explicit and 9.5% of the given instructions was implicit. At a school for special needs 94.5% of the given instruction was explicit, while 5.5% of the given instructions was implicit. Phase 2: the correlation between sport participation and parental involvement was $r_s = -.05$, $p = .86$. The correlation between sport participation and enjoyment during sport activities was $r_s = .20$, $p = .50$.

Conclusion: Phase 1: explicit instructions were being given significantly more at both types of education than implicit instructions. Phase 2: no cohesion has been found between parental involvement and sport participation, and between enjoyment during sport activities and sport participation among adolescents without CP.

Key words: Cerebral Palsy, learning strategies, parental involvement, enjoyment, sport participation

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

De Stimulatie van Sportparticipatie bij Adolescenten met Cerebrale Parese vanuit Drie Perspectieven

Cerebrale parese (CP) beschrijft een groep permanente hersenaandoeningen die de ontwikkeling van beweging en houding verstoren. In 60% van de gevallen gaat CP samen met een intellectuele beperking, maar ook zintuiglijke beperkingen of epilepsie kunnen voorkomen in combinatie met CP (Sankar & Mundkur, 2005). De oorzaak van CP kan onder andere zuurstofgebrek in de postnatale of vroege perinatale fase zijn, of een hersenbloeding (Rosenbaum, Paneth, Leviton, Goldstein, & Bax, 2007). De prevalentie van CP is ongeveer 2 op de 1000 geboortes (Odding, Roebroek, & Stam, 2006).

Adolescenten met CP ervaren moeilijkheden met functioneren in het dagelijks leven. Deze moeilijkheden ontstaan door spierzwakte, spasticiteit, een verhoogde of te sterke spierspanning en problemen met balans. Door problemen in de motorische ontwikkeling en beperkingen in bewegingsvaardigheden is het moeilijker om aan fysieke activiteiten deel te nemen (Rosenbaum et al., 2007; Verschuren, Wiert, Hermans, & Ketelaar, 2012). Het kost kinderen met CP dan ook meer moeite om motorische mijlpalen te bereiken (Bax et al., 2005). Het gevolg van deze moeilijkheden is onder andere dat adolescenten met CP minder participeren in sport dan adolescenten zonder CP (Bjornson, Belza, Kartin, Logsdon, & McLaughlin, 2007; Fowler et al., 2007).

Eerder onderzoek toont aan dat adolescenten met CP die fysiek actief zijn beter aangepast zijn, meer tevreden zijn met hun leven en minder dagen hebben met pijn, depressie, angst en slapeloosheid (Durstine et al., 2000; Santiago & Coyle, 2004). Daarnaast zijn ze sterker, hebben ze een hogere vitaliteit, hogere levensverwachting en een verbeterde gemoedstoestand (Tammelin, Näyhä, Hills, & Järvelin, 2003; Taylor, Dodd, & Larkin, 2004; Van der Slot et al., 2007). Daarentegen kan onvoldoende beweging bij adolescenten met CP kan gepaard gaan met het ontwikkelen van secundaire symptomen die geassocieerd worden met CP, zoals een lage conditie, verlies van functionele capaciteiten, vermoeidheid en osteoporose (Fowler et al., 2007). Hieruit kan geconcludeerd worden dat sportparticipatie erg belangrijk is voor adolescenten met CP.

Sportbegeleiders kunnen een grote rol spelen bij het optimaliseren van sportparticipatie. Het is de taak van de sportbegeleider om de atleet te leren wat hij moet doen en hoe het te doen (Hodges & Franks, 2002). Bij het aanleren van deze nieuwe motorische vaardigheden kan gebruik worden gemaakt van expliciete of impliciete instructies, ook wel leerstrategieën genoemd (Steenbergen, van der Kamp, Verneau, Jongbloed-Pereboom, & Masters, 2010).

Masters (1992) beargumenteert dat bij expliciet leren een grote verzameling van bewuste, verwoordbare kennis wordt opgebouwd over hoe de beweging het best uitgevoerd kan worden. Expliciete leerstrategieën zijn gericht op het behalen van een bepaald doel (Steenbergen et al., 2010). Sportbegeleiders kunnen gebruik maken van

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

een expliciete leerstrategie door instructies in stappen aan te bieden, zodat informatie verwerkt kan worden (Thorpe & Valvano, 2002). Onder expliciete leerstrategieën valt bijvoorbeeld ook het geven van verbale feedback, omdat dit de leerling meer bewust maakt van zijn eigen handelen (Maxwell, Masters, & Eves, 2003).

Bij expliciet leren spelen informatieverwerkingstheorieën en het werkgeheugen een rol. Belangrijke informatie wordt opgenomen uit de omgeving, waarna cognitieve processen plaatsvinden om de informatie te verwerken (Steenbergen et al., 2010). Relevante informatie wordt uit de omgeving gefilterd en informatie die niet relevant is voor het uitvoeren van de taak wordt genegeerd. De informatie wordt vervolgens opgeslagen in het werkgeheugen en kan opnieuw worden opgeroepen (Schmidt & Wrisberg, 2008).

Bij impliciet leren is de leerling zich er niet van bewust dat er geleerd wordt (Steenbergen, et al., 2010). De sportbegeleider zal bij impliciet leren het uiteindelijke doel benoemen, maar niet de stappen verbaal toelichten om dit doel te behalen. Wel kan een analogie gebruikt worden om uit te leggen wat moet worden gedaan (Liao & Masters, 2001). Bij impliciet leren zal het werkgeheugen een minimale rol spelen, omdat hier niet al van tevoren opgeslagen informatie kan worden opgehaald en gemanipuleerd worden. Aan impliciet leren ligt de dynamische systeemtheorie ten grondslag. Om impliciet te leren moet de omgeving zo ingericht worden dat leren mogelijk is (Smith & Thelen, 2003; Thelen, 2005).

Uit onderzoek is gebleken dat adolescenten met CP moeite hebben om informatie op te slaan en te verwerken (Aarnoudse-Moens, Smidts, Oosterlaan, Duivenvoorden, & Weisglas-Kuperus, 2009; Bottcher, Meulengracht-Flachs, & Uldall, 2009). Ook bleek uit onderzoek van onder andere White en Christ (2005) dat mensen met CP moeite hebben om de aandacht te richten op relevante informatie uit de omgeving. Om deze redenen zou het beter kunnen zijn voor sportbegeleiders om impliciete leerstrategieën te gebruiken voor het aanleren van sportactiviteiten bij adolescenten met CP, omdat deze minder de nadruk zouden leggen op de executieve functies.

Naast de sportbegeleiders kunnen ook ouders een rol spelen in de sportparticipatie van adolescenten. Er is een aantal gezinsfactoren te identificeren, waaronder ouderlijke betrokkenheid. Dit concept wordt omschreven als een open vorm van steun, wat kan bestaan uit het coachen of spelen met het kind door één of beide ouders (Gustafson & Rhodes, 2007). Bovendien komt uit het systematische reviewonderzoek van Gustafson en Rhodes (2007) naar voren dat ouderlijke betrokkenheid gezien kan worden als een directe voorspeller voor sportparticipatie. Dit wordt bevestigd door Heah, Case, McGuire en Law (2007) en de resultaten uit het onderzoek van Rimmer, Riley, Wang, Rauworth en Jurkowski (2004). Zij suggereren dat ouderlijke betrokkenheid niet alleen de sportparticipatie ondersteunt, maar zelfs

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

noodzakelijk is om succesvol te kunnen participeren in sport. Het gebrek aan ouderlijke betrokkenheid werd geïdentificeerd als een beperkende factor met betrekking tot toegankelijkheid en participatie in sportprogramma's voor adolescenten met een beperking. Daarentegen wordt ook gesteld dat sportparticipatie belemmerd kan worden door overbescherming van ouders. Dit benadrukt de centrale rol die de omgeving en het gezin speelt.

Naast de sportbegeleider en de ouder heeft de adolescent zelf ook invloed op de eigen sportparticipatie. Een belangrijke factor vanuit de adolescent die invloed kan hebben op de sportparticipatie is het hebben van plezier in sport (Groff, Lundberg, & Zabriskie, 2009; Majnemer et al., 2008; Shapiro & Martin, 2010). Zo blijkt uit onderzoek van Shapiro en Martin (2010) dat het hebben van plezier in sport de kans vergroot op vriendschappen. Dezelfde onderzoekers komen ook tot de conclusie dat het hebben van vrienden het plezier in sporten vergroot en daarmee ook de sportparticipatie. Het verband tussen het hebben van plezier in sport en sportparticipatie bij mensen met CP is voor verschillende leeftijdsgroepen onderzocht. Zo is gebleken dat 45% van de participanten met CP van 18 jaar en ouder als motivatie voor sporten aangaven dat zij plezier wilden hebben en dit plezier terugvonden in het sporten. Hierdoor kan de sportparticipatie worden verhoogd (Groff et al., 2009). Daarnaast bleek ook uit onderzoek met kinderen met een gemiddelde leeftijd van negen jaar dat het hebben van plezier in sport een positieve relatie heeft met sportparticipatie (Majnemer et al., 2008). Er kan gesteld worden dat plezier in sport de sportparticipatie beïnvloedt. Dit verband is echter nog niet onderzocht in vergelijking met factoren uit andere microsystemen.

Samenvattend, doordat adolescenten met CP beperkte mogelijkheden hebben om te sporten en sport een positieve invloed kan hebben op het alledaagse leven, is het van belang om sportactiviteiten zo goed mogelijk bij adolescenten met CP te laten aansluiten. Hierdoor wordt de kans vergroot op een gezonde levensstijl en een verhoogd emotioneel welzijn (Fowler et al., 2007; Kirkcaldy, Shephard, & Siefen, 2002). In het huidige onderzoek zal vanuit drie verschillende perspectieven naar de stimulatie van sportparticipatie gekeken worden, namelijk vanuit de sportbegeleider, de ouder en de adolescent zelf. De reden hiervoor volgt uit het ecologisch model van Bronfenbrenner (1986). Hierin wordt gesteld dat er verschillende niveaus van systemen zijn die invloed hebben op het individu. Microsystemen staan het dichtstbij het individu en hebben dus een grote invloed hier op. Familie en school staan volgens dit model het dichtstbij het kind. Uit deze informatie kan opgemaakt worden dat het een logische stap is om de perspectieven uit deze microsystemen te onderzoeken.

Het onderzoek is opgedeeld in twee fasen. De eerste fase van het onderzoek behandelt leerstrategieën in het regulier en speciaal onderwijs. Omdat uit het literatuuronderzoek is gebleken dat impliciete instructies mogelijk meer begrijpelijk zijn

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

voor adolescenten met CP, wordt verwacht dat op het speciaal onderwijs meer impliciete instructies worden gegeven door de sportbegeleiders. De eerste fase is een analyse van de situatie zoals die nu is op het speciaal en regulier onderwijs. Ook zal worden getracht een vergelijking te maken tussen de gegeven instructies op het speciaal onderwijs en het regulier onderwijs.

De tweede fase van het onderzoek richt zich op de samenhang tussen enerzijds ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie en anderzijds plezier tijdens sport en sportparticipatie. Verwacht wordt dat een hoger niveau van ouderlijke betrokkenheid een vergrote kans geeft op een verhoging van de sportparticipatie. Ook wordt verwacht dat plezier tijdens het sporten een positieve correlatie heeft met sportparticipatie.

Methoden

Met behulp van de drie eerder beschreven perspectieven werd het begrip sportparticipatie onderzocht. Het huidige onderzoek werd uitgevoerd in het kader van het lopende project 'Meedoen met een motorische beperking: Training en coaching op maat' (<http://www.meedoenmetsport.nl>). Dit project richt zich op het vergroten van de sportparticipatie onder adolescenten met CP en Developmental Coördination Disorder. De eerste fase van het huidige onderzoek was exploratief en kwantitatief van aard. De tweede fase van het huidige onderzoek was toetsend en kwalitatief van aard.

Participanten

Fase 1

Deze populatie betrof vijf sportbegeleiders van adolescenten met CP in het speciaal voortgezet onderwijs en vijf sportbegeleiders van adolescenten zonder CP in het regulier voortgezet onderwijs. De sportbegeleiders hadden een afgeronde sportopleiding op HBO of MBO niveau. Voor het werven van de sportbegeleider was gebruik gemaakt van data die al verzameld was door het 'Meedoen' project. De sportbegeleiders waren verworven met behulp van een selecte gemakssteekproef. In de groep van het speciaal voortgezet onderwijs zat minstens één adolescent in de klas met de diagnose CP. De adolescenten in de groep voor het regulier voortgezet onderwijs hadden een normale motorische ontwikkeling. De adolescenten op beide typen onderwijs waren tussen de 12 en de 18 jaar oud.

Fase 2

Bij de werving van de ouders en adolescenten zonder CP werd gebruik gemaakt van een gemakssteekproef. De adolescenten waren tussen de 12 en 18 jaar oud. In totaal waren er 62 ouder-adolescent koppels zonder CP benaderd via het eigen netwerk van de onderzoekers. Er werd aan hen gevraagd of elke ouder en adolescent samen één samengestelde vragenlijst wilden invullen.

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Meetinstrumenten

Fase 1

Er werd gebruik gemaakt van observaties van de gymlessen op zowel het regulier voortgezet onderwijs als op het speciaal voortgezet onderwijs. De gymlessen waren opgenomen op video door studenten die hielpen bij de dataverzameling van het 'Meedoen' project. Het computerprogramma Noldus Observer XT versie 11 werd gebruikt om de video-opnamen te coderen. Er werd gekozen voor de observatietechniek 'event sampling'. Door Observer te gebruiken hebben de onderzoekers zowel het aantal keer dat een instructie voorkwam kunnen coderen, als hoe lang die instructie duurde. Ook de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid werd met behulp van Observer geanalyseerd. De codeerschema's voor impliciete en expliciete instructies waren dezelfde als de schema's die waren ontworpen voor het 'Meedoen' project (zie bijlage 1). Eerder onderzoek van Beyer en Wisselink (2013) heeft uitgewezen dat de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de codeerschema's voor expliciete en impliciete instructies als 'voldoende tot goed' waren beoordeeld.

Fase 2

Voor het meten van ouderlijke betrokkenheid werd gebruik gemaakt van De Schaal voor Ouderlijk Gedrag (SOG), vertaald door Van Leeuwen (Universiteit Leuven) vanuit het Engels (Ghent Parental Behavioral Questionnaire). De vragenlijst bestond uit vijf componenten van ouderlijk gedrag, maar alleen de vragen voor de component ouderlijke betrokkenheid werden gebruikt voor dit onderzoek (zie bijlage 2). Tevens werden zes vragen toegevoegd, gericht op coachen en feedback geven, om de betrouwbaarheid van de vragenlijst te verhogen. In totaal waren het tien items. De vragenlijst was oorspronkelijk een vijf-puntsschaal, maar er was een antwoord mogelijkheid toegevoegd, namelijk niet van toepassing (nvt). Elk item van de aangepaste vragenlijst had na aanpassing zes antwoordmogelijkheden: 0=niet van toepassing, 1=(bijna) nooit, 2=weinig, 3=soms, 4=vaak en 5=(bijna) altijd. Van alle schalen werd een somscore berekend. De betrouwbaarheid van de totale SOG bleek net voldoende (www.nji.nl). Aangezien voor dit onderzoek slechts een deel van deze vragenlijst werd gebruikt, was het lastiger om de betrouwbaarheid vast te stellen.

De vragenlijst die gebruikt werd om plezier tijdens het sporten te meten, kwam uit het grootschalige 'Meedoen' project (zie bijlage 2). Echter werd niet de gehele vragenlijst gebruikt, omdat enkele items niet van toepassing waren in deze studie. Ook werden vragen toegevoegd, zodat informatie over plezier tijdens sport in de vrije tijd kon worden gewonnen. De uiteindelijke vragenlijst bestond uit 17 items over plezier plus drie algemene items over demografische gegevens, zoals leeftijd, geslacht en klas. Na het aanpassen van de vragenlijst hadden alle items vijf antwoordmogelijkheden: 0 =

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

helemaal niet mee eens, 1 = niet mee eens, 2 = niet mee eens of oneens, 3 = mee eens, 4 = helemaal mee eens, 5 = niet van toepassing. De vragen konden onderverdeeld worden in twee subschalen, namelijk plezier tijdens gym en plezier tijdens de vrijetijdssport. Van de schalen werd een somscore berekend. De betrouwbaarheid van de originele vragenlijst was nog niet getest. Hierdoor kon ook niks gezegd worden over de betrouwbaarheid van de aangepaste vragenlijst.

Als laatste werd met behulp van de Vragenlijst Sportparticipatie informatie over zowel de participatie tijdens gymlessen als tijdens vrijetijdssporten van de adolescenten verzameld (zie bijlage 2). Ook aan deze lijst werden vragen toegevoegd, met als doel een completer beeld te krijgen over de sportparticipatie. De Vragenlijst Sportparticipatie was verkregen vanuit de Vereniging Sport en Bewegen, onder de naam van het Beweeg ABC project. Voor het meten van sportparticipatie werd een aantal items toegevoegd om de samenhang tussen ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie te onderzoeken. De items gingen in op sport tijdens school, zoals lichamelijke opvoeding, en sport in de vrije tijd. Er werd gemeten hoeveel uur een adolescent deelnam aan sportactiviteiten per week.

Procedure

Fase 1

De video-opnamen van de vijf sportbegeleiders op het regulier voortgezet onderwijs waren gemaakt door een masterstudent orthopedagogiek (die zelf sportbegeleider is) van de Universiteit Utrecht. De video-opnamen van de vijf sportbegeleiders op speciaal voortgezet onderwijs waren gemaakt door vierdejaars studenten van de HBO ALO. De opnamen waren gemaakt in het kader van het 'Meedoen' project. Zowel de sportbegeleiders als de adolescenten waren ervan op de hoogte dat er tijdens de gymles gefilmd zou worden. De sportbegeleiders werden allen gedurende één gymles gefilmd. Vervolgens werden deze video-opnamen geanalyseerd met behulp van Noldus Observer XT versie 11 voor het huidige onderzoek.

Fase 2

De vragenlijsten voor ouderlijke betrokkenheid en plezier werden online afgenomen bij de respondenten door middel van www.thesistools.nl. Het betrof uiteindelijk één vragenlijst, het eerste deel was bestemd voor de ouder en het tweede deel was bestemd voor de adolescent. In de introductietekst werd een korte uitleg gegeven over het onderzoek, met de vermelding dat de participanten op ieder moment mochten kiezen om te stoppen met het onderzoek.

Data-analyse

Fase 1

Analyses voor de leerstrategieën werden uitgevoerd met behulp van het computerprogramma Noldus Observer XT versie 11. Hiervoor werd de methode 'event

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

sampling' gebruikt. Het meetniveau van de variabele leerstrategieën was nominaal. De data van de twee onafhankelijke observanten werd gebruikt om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (Cohen's Kappa) te berekenen. Vervolgens werd berekend hoeveel keer en hoe lang impliciete en expliciete instructies gemiddeld werden gegeven op beide soorten onderwijs. Hiervoor was het totale gemiddelde berekend dat expliciete en impliciete instructies werden gegeven, op zowel het regulier als het speciaal voortgezet onderwijs. Dit is gedaan met de frequentie dat het gedrag werd geobserveerd en met het aantal seconden dat het gedrag werd geobserveerd. Vervolgens werden hier ook de percentages van berekend, zodat er een vergelijking gemaakt kon worden tussen het regulier en speciaal onderwijs.

Fase 2

De analyses over sportparticipatie, ouderlijke betrokkenheid en plezier werden uitgevoerd door middel van IBM SPSS Statistics 20. Als niveau van significantie was gekozen voor een alfa van .05. Om het verband tussen ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie te meten was gekozen voor een Spearman correlatiecoëfficiënt (Spearman's Rho). Dit was tevens het geval voor het verband tussen plezier tijdens het sporten en sportparticipatie. Het meetniveau van beide variabelen was ordinaal.

Resultaten

Beschrijvende statistiek sportbegeleiders

Fase 1

In totaal zijn tien sportbegeleiders benaderd. Vijf sportbegeleiders gaven les op het speciaal onderwijs en vijf gaven les op het regulier onderwijs. Op het speciaal onderwijs gaven drie mannen en twee vrouwen de gymlessen en op het regulier onderwijs gaven vier mannen en één vrouw de gymles (zie tabel 1). De gemiddelde leeftijd van de sportbegeleiders was 36 jaar op het speciaal onderwijs en 29.4 jaar op het regulier onderwijs. Sportbegeleiders op het speciaal onderwijs hadden gemiddeld negen jaar ervaring in het onderwijs en sportbegeleiders op het regulier onderwijs beschikten over gemiddeld 6.8 jaar ervaring.

Tabel 1

Demografische gegevens van de sportbegeleiders op speciaal en regulier onderwijs

	Regulier onderwijs (N=5)	Speciaal onderwijs (N=5)
<i>Leeftijd (jaren)</i>		
Gemiddelde (SD)	29.4 (5.86)	36.00 (4.64)
<i>Sekse, n (%)</i>		
Mannen	4 (80%)	3 (60%)
Vrouwen	1 (20%)	2 (40%)

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

*Aantal jaren
ervaring*

Spreiding	1-13	5-14
Gemiddelde (SD)	6.80 (5.17)	9.00 (3.61)

Betrouwbaarheid leerstrategieën

Er is een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd met drie variabelen, namelijk expliciet, impliciet en overig. De variabele 'overig' bestaat uit de gedragingen 'geen instructie' en 'niet te verstaan'. Cohen's Kappa valt met drie variabelen steeds tussen de .45 en .80. Er is ook een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd met alle veertien variabelen die geobserveerd konden worden. Cohen's Kappa's met alle veertien variabelen lagen tussen de .35 en .73 in.

Leerstrategieën

De gemiddelde tijdsduur van een gymles op het regulier onderwijs was 34 minuten en op het speciaal onderwijs was de gemiddelde duur 33 minuten (zie tabel 2). Op het regulier onderwijs werd gemiddeld 12 minuten besteed aan het geven van instructies. Hiervan werden 11 minuten besteed aan het geven van expliciete instructies, terwijl er 1 minuut werd besteed aan het geven van impliciete instructies.

De gemiddelde tijdsduur van een gymles op het speciaal onderwijs was 33 minuten. Gemiddeld werden er tien minuten besteed aan het geven van instructies. Hiervan werden negen minuten expliciete instructies toegepast en er werd gedurende één minuut impliciete instructies gegeven.

Tabel 2

Tijd van de video-opname en de toegepast leerstrategieën in minuten

	Regulier onderwijs	Speciaal onderwijs
Totale tijd video-opname, M	33.57	33.30
Totale duur besteed aan het toepassen van leerstrategieën, M (%)	11.57 (34.5)	9.52 (28.6)
Tijd dat expliciete leerstrategieën worden toegepast, M (%)	10.47 (90.5)	9.0 (94.5)
Tijd dat impliciete leerstrategieën worden toegepast, M (%)	1.1 (9.5)	0.52 (5.5)

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Regulier Voortgezet Onderwijs

Op het regulier onderwijs werden expliciete instructies het meest gegeven, het werd gemiddeld 370 keer geobserveerd (zie tabel 3). De gemiddelde duratie in seconden van expliciete instructies op het regulier onderwijs was 3140.8 seconden. Impliciete instructies werden gemiddeld 103 keer gegeven. Impliciete instructies werden gegeven gedurende 331.4 seconden. De expliciete instructie 'instructie geven' werd op het reguliere onderwijs gemiddeld het meest gebruikt, namelijk 50.3% van de in totaal gegeven expliciete instructies. De expliciete instructie die het langst werd gegeven was ook de expliciete instructie 'instructie geven', deze werd namelijk 52.8% van de tijd dat expliciete instructies werden gegeven gebruikt. De impliciete instructie die het meest en ook het langst voorkwam op het regulier onderwijs was 'feedback zonder uitleg'. Deze werd 96 keer (93.2%) gebruikt voor 246.4 seconden (74.4%).

Speciaal Voortgezet Onderwijs

Op het speciaal onderwijs werden expliciete instructies gemiddeld 153 keer gegeven (zie tabel 3). De totale duratie in seconden van expliciete instructies was 2698 seconden. Impliciete instructies werden 75 keer gegeven en duurden in totaal 452.60 seconden. De meest gegeven expliciete instructie was 'instructie geven', deze werd namelijk 84 keer (54.9%) door de sportbegeleiders gebruikt. 'Instructie geven' was ook het langst gebruikt, namelijk 1593.8 seconden (59.1%). De impliciete instructie die het meest werd gebruikt op het speciaal onderwijs is 'feedback zonder uitleg', deze werd gemiddeld 29 keer (69%) geobserveerd. De impliciete instructie die het langst werd gebruikt op het speciaal onderwijs was 'variëren in omgeving', namelijk 77.6 seconden (43.5%).

Tabel 3

Gemiddelde frequentie en duratie in seconden van de geobserveerde leerstrategieën voor regulier en speciaal onderwijs

Leerstrategie	Regulier onderwijs		Speciaal onderwijs	
	Frequentie	Duratie	Frequentie	Duratie
E. Instructie geven, M (%)	186 (50.3)	1657.8 (52.8)	84 (54.9)	1593.8 (59.1)
E. Ontdekkend leren, M (%)	0 (0)	0 (0)	7 (4.6)	297.1 (11)
E. Vragen stellen, M (%)	68 (18.4)	596.7 (19)	30 (19.6)	314.4 (11.7)
E. Feedback geven, M (%)	108 (29.2)	769.5 (24.5)	21 (13.7)	230.4 (8.5)
E. Afsluiten oefening, M (%)	8 (2.2)	116.8 (3.7)	9 (5.9)	223 (8.3)
E. Anders	0 (0)	0 (0)	2 (1.3)	39.3 (1.5)
Totaal expliciet	370	3140.8	153	2698
I. Variëren in omgeving, M	1 (0.9)	19.3 (5.8)	8 (19)	77.6 (43.5)

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

(%)				
I. Nadruk op resultaten, M (%)	2 (1.9)	11.8 (3.6)	1 (2.3)	24.5 (13.7)
I. Leren door te laten zien, M (%)	4 (3.9)	53.9 (16.3)	3 (7.1)	47.5 (26.6)
I. Feedback zonder uitleg, M (%)	96 (93.2)	246.4 (74.4)	29 (69)	65 (36.4)
I. Opbouwen van de oefening, M (%)	0 (0)	0 (0)	1 (2.3)	11.4 (6.4)
I. Anders, M (%)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Totaal impliciet	103	331,4	42	178,5

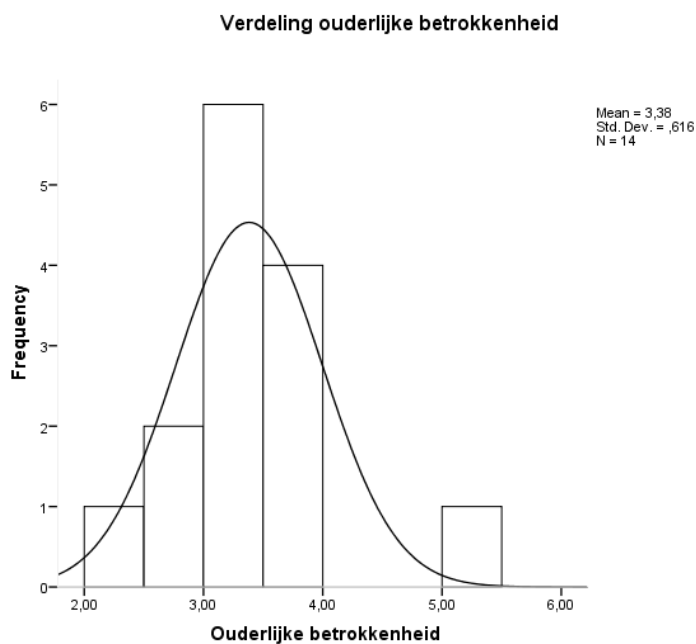
Fase 2

Voor het onderzoek zijn 62 ouder-adolescent koppels benaderd. In totaal hebben 21 ouders en 20 adolescenten de vragenlijst ingevuld. Aangezien er data mist van één adolescent, is besloten de data van deze ouder ook niet te gebruiken. In totaal zijn dus 20 ouder-adolescent koppels gebruikt voor de analyses. De gemiddelde leeftijd van de adolescenten die de vragenlijst hebben ingevuld was 16.25 jaar ($SD=2.25$). Vijfenzeventig procent van de vragenlijsten zijn ingevuld door vrouwelijke respondenten en 25% door mannelijke respondenten. De gemiddelde leeftijd van de ouders die de vragenlijsten hebben ingevuld was 49.85 jaar ($SD=5.14$). Het grote merendeel was vrouw, namelijk 80%, en 20% man.

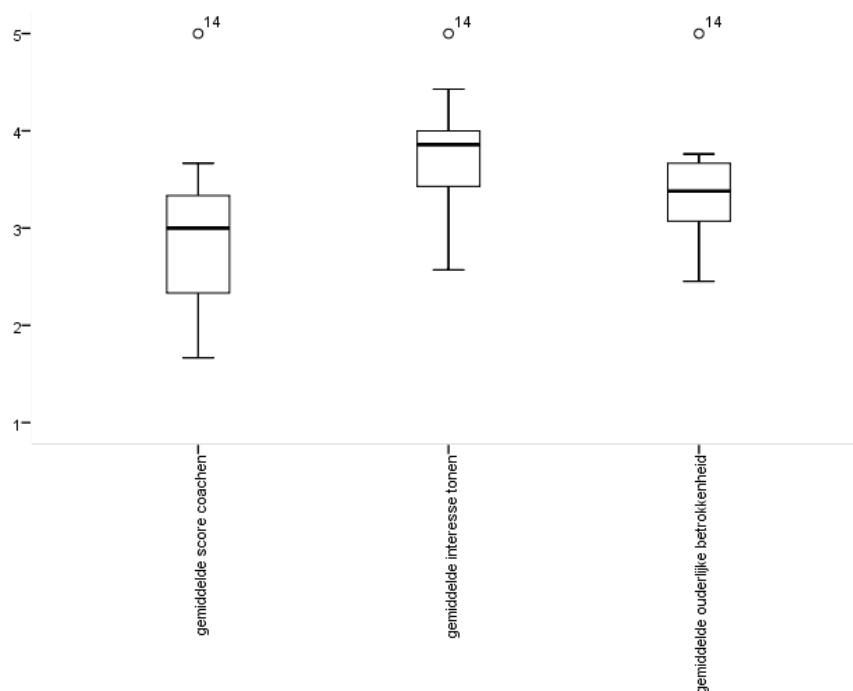
Beschrijvende variabelen Ouderlijke betrokkenheid

Van de 20 respondenten konden er 14 gebruikt worden voor een somscore. De overige zes konden niet gebruikt worden, vanwege het feit dat er teveel items waren beantwoord met 'niet van toepassing'. Dit zou geen representatief beeld geven. Het gemiddelde van de somscores van ouderlijke betrokkenheid was 35.36 ($SD=5.83$). De gemiddelde score was 5.05 ($SD=.83$). In Figuur 1 is te zien dat de gemiddelde scores op de schaal ouderlijke betrokkenheid bij benadering normaal verdeeld zijn. In figuur 2 is de spreiding van de gemiddelde scores per schaal weergegeven. Opvallend is dat de subschaal Coachen het laagste gemiddelde had in vergelijking met de twee andere schalen. De schaal Ouderlijke Betrokkenheid had relatief het grootste bereik. Bij alle schalen is een lichte uitschieter te zien, namelijk respondent 14. Bij de subschaal Interesse Tonen is het meest opvallend dat de verdeling niet symmetrisch is, zoals te zien is in Figuur 2.

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Figuur 1: Histogram ouderlijke betrokkenheid

Figuur 2: Boxplot van de subschalen en ouderlijke betrokkenheid

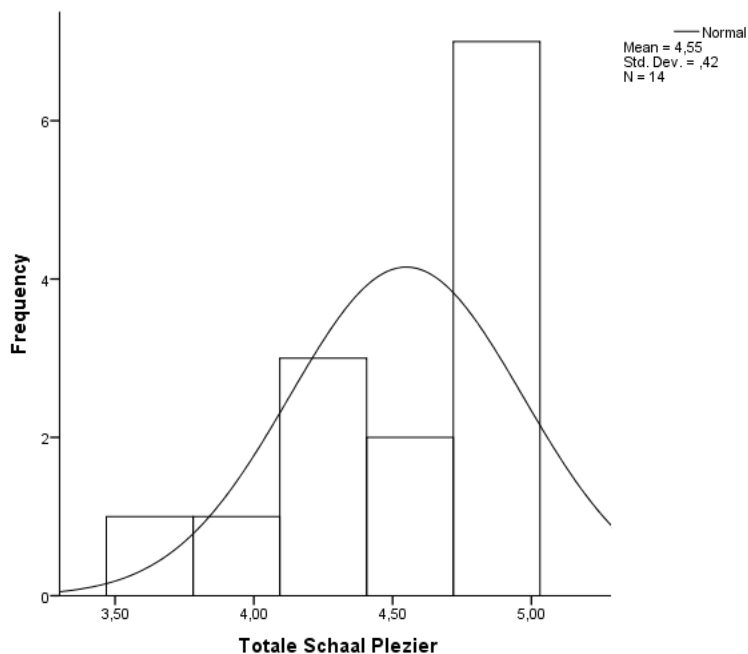
Beschrijvende variabelen Plezier

Het bleek dat bij de subschaal plezier tijdens de vrijetijdssport door meerdere respondenten één maal of vaker 'niet van toepassing' ingevuld was. Hierdoor kan maar van 14 respondenten het plezier tijdens de vrijetijdssport gemeten worden. Bij de overige zes respondenten waren er te veel vragen niet of als 'niet van toepassing' ingevuld. Hierdoor was het niet wenselijk om gebruik te maken van somscores. De subschaal plezier tijdens gym had een gemiddelde score van 4.37 ($SD=.62$). De

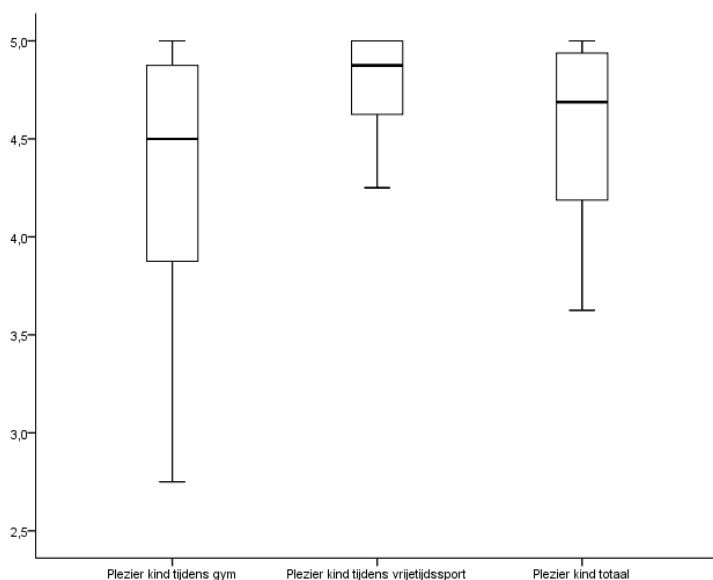
PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

subschaal plezier tijdens de vrijetijdssport had een gemiddelde score van 4.79 ($SD=.23$).

De totale schaal van plezier tijdens zowel gym als vrijetijdssport had een gemiddelde score van 4.55 ($SD=.42$). In Figuur 3 is de verdeling van de steekproef te zien. In Figuur 4 is een boxplot weergegeven met de kenmerken van de verschillende schalen.

Figuur 3. Verdeling van de steekproef adolescenten zonder CP

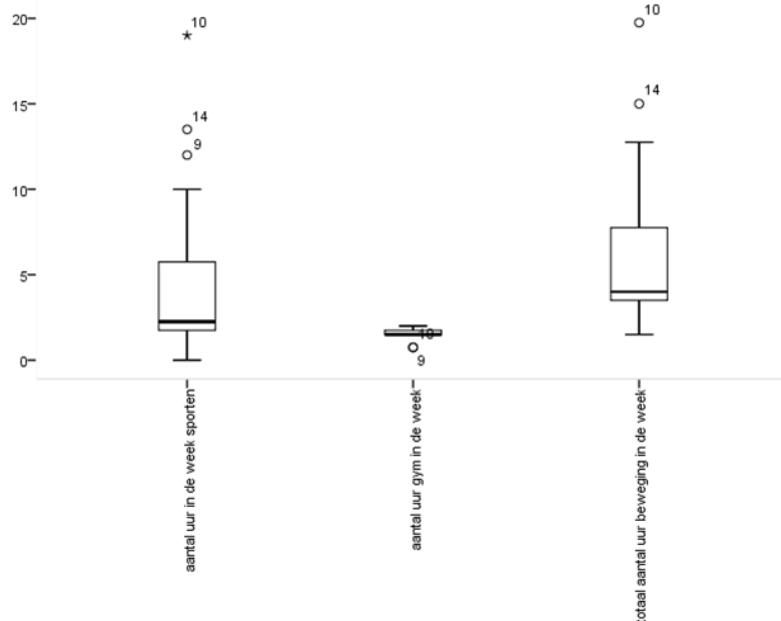
Figuur 4. Boxplot van de drie subschalen van plezier tijdens het sporten

Beschrijvende variabelen sportparticipatie

Uit de vragenlijsten kwam naar voren dat dansen, fitness en hardlopen de meest beoefende sporten waren onder adolescenten. Het bleek dat het gemiddelde van het aantal uren sport in de vrije tijd in de week 4.67 uur was ($SD=5.07$). Het gemiddelde van het aantal uren gym in de week was 1.35 ($SD=.49$). Het gemiddelde van het totaal

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

aantal uren van sport en gym in de week was 6.23 ($SD=4.87$). In Figuur 5 is een boxplot te vinden met informatie over de sportparticipatie.

Figuur 5. Boxplot Sportparticipatie

Correlaties

Ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie

De correlatie tussen sportparticipatie en ouderlijke betrokkenheid was $r_s = -.05$, $p = .86$. De correlatie tussen interesse tonen en sportparticipatie was $r_s = .18$, $p = .50$. De gevonden correlatie voor coachen en sportparticipatie was hier $r_s = -.26$, $p = .34$. De correlatie tussen ouderlijke betrokkenheid en participatie in de vrijetijdssport was $r_s = .08$, $p = .78$. Voor de schaal interesse tonen was de correlatie met participatie in de vrijetijdssport $r_s = .20$, $p = .45$. Voor de schaal coachen was de correlatie met participatie in de vrijetijdssport $r_s = -.14$, $p = .61$. De correlatie tussen aantal uur gym in de week en ouderlijke betrokkenheid was $r_s = -.35$, $p = .22$. De correlatie tussen aantal uur gym in de week en interesse tonen was $r_s = -.05$, $p = .87$. Als laatste was de correlatie tussen aantal uur gym in de week en coachen $r_s = -.36$, $p = .17$.

Plezier tijdens het sporten en sportparticipatie

De correlatie tussen het totaal aantal uur beweging in de week en plezier tijdens gym was $r_s = -.03$, $p = .89$. De correlatie tussen het aantal uur beweging in de week en plezier tijdens de vrijetijdssport was $r_s = -.29$, $p = .31$. Als laatste was de correlatie tussen totaal aantal uur beweging in de week en het totale plezier tijdens beweging $r_s = .20$, $p = .50$.

Discussie

Het doel van het huidige onderzoek was om de factoren te onderzoeken die sportparticipatie van adolescenten met CP kunnen stimuleren. Deze factoren betreffen leerstrategieën, ouderlijke betrokkenheid en plezier tijdens het sporten. De eerste fase

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

van het onderzoek bestond uit een kwantitatieve analyse naar de leerstrategieën die gebruikt worden door sportbegeleiders in het speciaal voortgezet onderwijs en het regulier voortgezet onderwijs. In de tweede fase van het onderzoek is enerzijds de samenhang tussen ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie onderzocht en anderzijds plezier tijdens het sporten en sportparticipatie.

Fase 1

Uit de analyses van de video-opnamen is gebleken dat er op zowel het regulier als het speciaal voortgezet onderwijs vooral expliciete instructies worden gegeven. Dit is in strijd met wat werd verwacht, namelijk dat op het speciaal onderwijs meer impliciete instructies zouden worden gegeven. Ook bleek dat er op het regulier onderwijs in totaal meer leerstrategieën worden gebruikt door sportbegeleiders dan op het speciaal onderwijs. Wat ook opvallend was, was dat er op het regulier onderwijs over het algemeen meer feedback werd gegeven dan op het speciaal onderwijs, zowel op een impliciete als op een expliciete manier. Door het geven van feedback krijgen de jongeren

Het doel van sporten voor adolescenten met CP is onder andere dat het hen fysiek sterker kan maken (Murphy, Carbone, & The Council on Children With Disabilities, 2008). Op het speciaal onderwijs is het ook erg belangrijk dat de beweging veilig uitgevoerd kan worden door de jongeren. Hiervoor is meer fysieke ondersteuning nodig van de sportbegeleider, bijvoorbeeld door hen vast te houden terwijl ze over een balk moeten lopen. Op het regulier onderwijs werd bovendien van de leerlingen verwacht dat zij na de instructie zelf aan de slag zouden gaan met de oefening. Op het regulier onderwijs leken de leerlingen daardoor meer zelfstandig dan op het speciaal onderwijs, aangezien de sportbegeleider na de uitleg minder ondersteuning bood.

Fase 2

In de tweede fase van het onderzoek kan aan de hand van de resultaten geconcludeerd worden dat er geen significant verband is gevonden tussen enerzijds ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie en anderzijds plezier tijdens het sporten en sportparticipatie bij adolescenten zonder CP. Dit is in tegenstelling met voorgaande onderzoeken, waar wel significante correlaties gevonden zijn (Groff et al., 2009; Gustafson & Rhodes, 2007; Heah et al., 2007; Majnemer et al., 2008). In de reviewstudie van Gustafson en Rhodes (2007) werden wel significante verbanden gevonden tussen ouderlijke betrokkenheid en sportparticipatie, maar deze studies onderzochten het bredere begrip ouderlijk gedrag. Hetzelfde geldt voor plezier tijdens het sporten en sportparticipatie. Uit studies van Groff et al. (2009) en Majnemer et al. (2008) is wel een significant verband gevonden tussen plezier tijdens het sporten en sportparticipatie. Deze studies hadden echter een grotere steekproef. Ook is plezier tijdens het sporten op een andere manier gemeten dan in het huidige onderzoek.

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Hierdoor kan de tegenstelling in resultaten van dit onderzoek en voorgaand onderzoek ontstaan zijn (Groff et al., 2009; Majnemer et al., 2008).

Dit onderzoek maakt zich sterk door drie verschillende perspectieven, de sportbegeleider, de ouder en de adolescent te integreren. Hierdoor wordt een completer beeld geschetst over sportparticipatie bij adolescenten met CP. Daarnaast heeft dit onderzoek een bijdrage geleverd aan het grootschalige project 'Meedoen'. Zo is er dankzij de eerste fase van het onderzoek meer inzicht gekomen in de toegepaste leerstrategieën op het regulier voortgezet onderwijs en het speciaal voortgezet onderwijs. Dit kan bijdragen aan het ontwikkelen van betere instructiemethoden voor sportbegeleiders in de toekomst. Ondanks dat in de tweede fase van het huidige onderzoek tegen verwachting in geen significante verbanden gevonden zijn, biedt het wel mogelijkheden om in verder onderzoek door te gaan waar dit onderzoek gestopt is en eventueel de huidige samengestelde vragenlijst te gebruiken.

Met betrekking tot de eerste fase van het onderzoek is een aantal kanttekeningen te maken. Allereerst kan gesteld worden dat de geluidskwaliteit van de video-opnamen die gemaakt zijn op het speciaal onderwijs niet altijd goed was. Het gevolg was dat sommige woorden niet verstaanbaar waren. Dit kan invloed hebben gehad op de betrouwbaarheid van de observaties. Ten tweede was het niet duidelijk hoeveel kinderen tijdens de gymlessen op het speciaal onderwijs de diagnose CP hadden. Het enige dat zeker was, was dat er minstens één kind met CP in de les aanwezig was. Dit kan een vertekend beeld hebben gegeven van de werkelijkheid.

Ook met betrekking tot de tweede fase van het onderzoek is een aantal kanttekeningen te maken. Allereerst was er sprake van een kleine steekproef. Van de 62 benaderde adolescent-ouder koppels, hebben 20 koppels de vragenlijst volledig ingevuld. De hoge non-respons kan te maken hebben met het feit dat de vragenlijst door de ouder en adolescent na elkaar moest worden ingevuld en het niet mogelijk was om dit op een later moment te doen. Daarnaast kan ook een vakantieperiode (mei vakantie) een reden zijn geweest voor de non-respons. Bovendien was één vragenlijst onvolledig ingevuld en kon dan ook niet gebruikt worden. Uiteindelijk zijn 14 vragenlijsten gebruikt, aangezien bij de overige respondenten te veel vragen beantwoord waren met 'niet van toepassing' en daardoor niet representatief waren. Hierdoor zijn de resultaten moeilijk te generaliseren. Daarnaast is door problemen in de dataverzameling maar één groep onderzocht, de oorspronkelijke controlegroep. Er is geen data verzameld over de ouderlijke betrokkenheid en plezier tijdens het sporten van adolescenten met CP. Hierdoor is het niet mogelijk om een vergelijking te trekken tussen adolescenten met en zonder CP. Een ander zwak punt binnen dit onderzoek betreft het meten van de sportparticipatie. Voor de sportparticipatie is gekeken naar het aantal uren gym in de week en het aantal uren beweging in de vrije tijd in de week. Er kan echter afgevraagd

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

worden in hoeverre ouderlijke betrokkenheid een rol speelt in sportparticipatie tijdens gymlessen.

Ondanks dat het in dit huidige onderzoek wegens tijdsgebrek niet gelukt is om data te verzamelen bij adolescenten met CP, kunnen andere onderzoekers verder gaan waar dit onderzoek is gestopt. De samengestelde vragenlijsten kunnen gebruikt worden om de gewenste data te verzamelen bij adolescenten met CP. Daarnaast wordt voor toekomstig onderzoek geadviseerd om een grotere en aselechte steekproef te trekken. Verder zou ook nog gekeken kunnen worden naar verschillen in gezinskenmerken, zoals SES, opleidingsniveau van ouders en etniciteit.

Adolescenten met CP hebben beperkte mogelijkheden om te sporten vanwege de lichamelijke beperking. Hierdoor is het extra belangrijk om te onderzoeken hoe sport het best gestimuleerd kan worden. In voorgaande studies is vooral vanuit één perspectief gekeken, bijvoorbeeld alleen vanuit de adolescent of de ouder (Groff et al., 2009; Gustafson & Rhodes, 2007; Heah et al., 2007; Shapiro & Martin, 2010; Verschuren et al., 2012). Dit onderzoek heeft getracht om drie verschillende perspectieven, namelijk de adolescent, de ouder en de sportbegeleider te integreren om zo een meer compleet beeld over de stimulatie van sportparticipatie bij adolescenten met en zonder CP te vergaren.

Uit de literatuur blijkt dat sport een belangrijke factor is, ook binnen het leven van een adolescent met CP. Belangrijk is dus voor personen die dicht bij de adolescent met CP staan om sport te stimuleren en proberen te voldoen aan de behoeften van de adolescent.

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Literatuur

- Aarnoudse-Moens, C., Smidts, D., Oosterlaan, J., Duivenvoorden, H., & Weisglas-Kuperus, N. (2009). Executive function in very preterm children at early school age. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *37*, 981-993.
doi:10.1007/s10802-009-9327-z
- Bax, M., Goldstein, M., Rosenbaum, P., Leviton, A., Paneth, N., Jacobsson, & Damiano, D. (2005). Proposed definition and classification of cerebral palsy. *Developmental Medicine and Child Neurology*, *47*, 571-576. doi:10.1017/S001216220500112X
- Beyer, M. M. W., & Wisselink, L. W. (2013). De ontwikkeling, toepassing en evaluatie van een protocol over impliciete en expliciete leerstrategieën voor begeleiders van sporters met cerebrale parese. (Masterthesis, Universiteit Utrecht, Nederland). Verkregen op 9-11 2014, van <http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/>
- Bjornson, K. F., Belza, B., Kartin, D., Logsdon, R., & McLaughlin, J. F. (2007). Ambulatory physical activity performance in youth with cerebral palsy and youth who are developing typically. *Physical Therapy*, *87*, 248-257.
doi:10.2522/ptj.20060157
- Bottcher, L., Meulengracht-Flachs, E., & Uldall, P. (2009). Attentional and executive impairments in children with spastic cerebral palsy. *Developmental Medicine & Child Neurology*, *52*, 42-47. doi:10.1111/j.1469-8749.2009.03533.x
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, *22*, 723-742.
doi:10.1037/0012-1649.22.6.723
- Durstine, L. J., Painter, P., Franklin, B. A., Morgan, D., Pitetti, K., & Roberts, S. O. (2000). Physical activity for the chronically ill and disabled. *Sports Medicine*, *30*, 207-219. doi:10.2165/00007256-200030030-00005
- Fowler, G. E., Kolobe, T. H., Damiano, D. L., Thorpe, D. E., Morgan, D. W., Brunstrom, J. E., Coster, W. J., Henderson, R. C., Pitetti, K. H., Rimmer, J. H., Rose, J., & Stevenson, R. D. (2007). Promotion of physical fitness and prevention of secondary conditions for children with cerebral palsy: Section on pediatrics research summit proceedings. *Physical Therapy*, *11*, 1495-1509.
doi:10.2522/ptj.20060116
- Groff, D. G., Lundberg, N. R., & Zabriskie, R. B. (2009). Influence of adapted sport on quality of life: Perceptions of athletes with cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*, *31*, 318-326. doi:10.1080/09638280801976233
- Gustafson, S., & Rhodes, R. (2006). Parental correlates of physical activity in children and early adolescent. *Sports Medicine*, *36*, 79-97.
doi:10.2165/00007256-200636010-00006

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

- Heah, T., Case, T., McGuire, B., & Law, M. (2007). Successful participation: The lived experience among children with disabilities. *Canadian Journal of Occupational Therapy, 74*, 38-47. doi:10.2182/cjot.06.10
- Hodges, N., & Franks, I. (2002). Modelling coaching practice: The role of instruction and demonstration. *Journal of sports sciences, 20*, 793-811. doi:10.1080/026404102320675648
- Kirkcaldy, B. D., Shephard, R. J., & Siefen, R. G. (2002). The relationship between physical activity and self-image and problem behaviour among adolescents. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 37*, 544-550. doi:10.1007/s00127-002-0554-7
- Liao, C.M, & Masters, R.S.W. (2001). Analogy learning: A means to implicit motor learning. *Journal of Sports and Sciences, 19*, 307-319. doi:10.1080/02640410152006081
- Majnemer, A., Shevell, M., Law, M., Birnbaum, R., Chilingaryan, G., Rosenbaum, P., & Poulin, C. (2008). Participation and enjoyment of leisure activities in school-aged children with cerebral palsy. *Developmental Medicine & Child Neurology, 50*, 751-758. doi:10.1111/j.1469-8749.2008.03068.x
- Masters, R. S. W. (1992). Knowledge, nerves and know-how: The role of explicit versus implicit knowledge in the breakdown of a complex motor skill under pressure. *British Journal of Psychology, 83*, 343-358. doi:10.1111/j.2044-8295.1992.tb02446.x
- Maxwell, J. P., Masters, R. S. W., & Eves, F. F. (2003). The role of working memory in motor learning and performance. *Consciousness & Cognition, 12*, 376-402. doi:10.1016/S1053-8100(03)00005-9
- Murphy, N., Carbone, P. S., Council on Children with Disabilities. (2008). Promoting the participation of children with disabilities in sports, recreation and physical activities. *Pediatrics, 121*, 1057-1061. doi:10.1542/peds.2008-0566
- Odding, E., Roebroek, M. E., & Stam, H. J. (2006). The epidemiology of cerebral palsy: Incidence, impairments and risk factors. *Disability and Rehabilitation, 28*, 183-192. doi:10.1080/09638280500158422
- Rimmer, J. H., Riley, B., Wang, E., Rauworth, A., & Jurkowski, J. (2004). Physical activity participation among persons with disabilities: Barriers and facilitators. *American Journal of Preventive Medicine, 26*, 419-425. doi:10.1016/s0749-3797(04)00029-7
- Rosenbaum, P., Paneth, N., Leviton, A., Goldstein, M., & Bax, M. (2007). A report: The definition and classification of cerebral palsy April 2006. *Developmental Medicine and Child Neurology, 49*, 8-14. doi:10.1111/j.1469-8749.2007.tb12610.x
- Sankar, C., & Mundkur, N. (2005). Cerebral palsy-definition, classification, etiology and

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

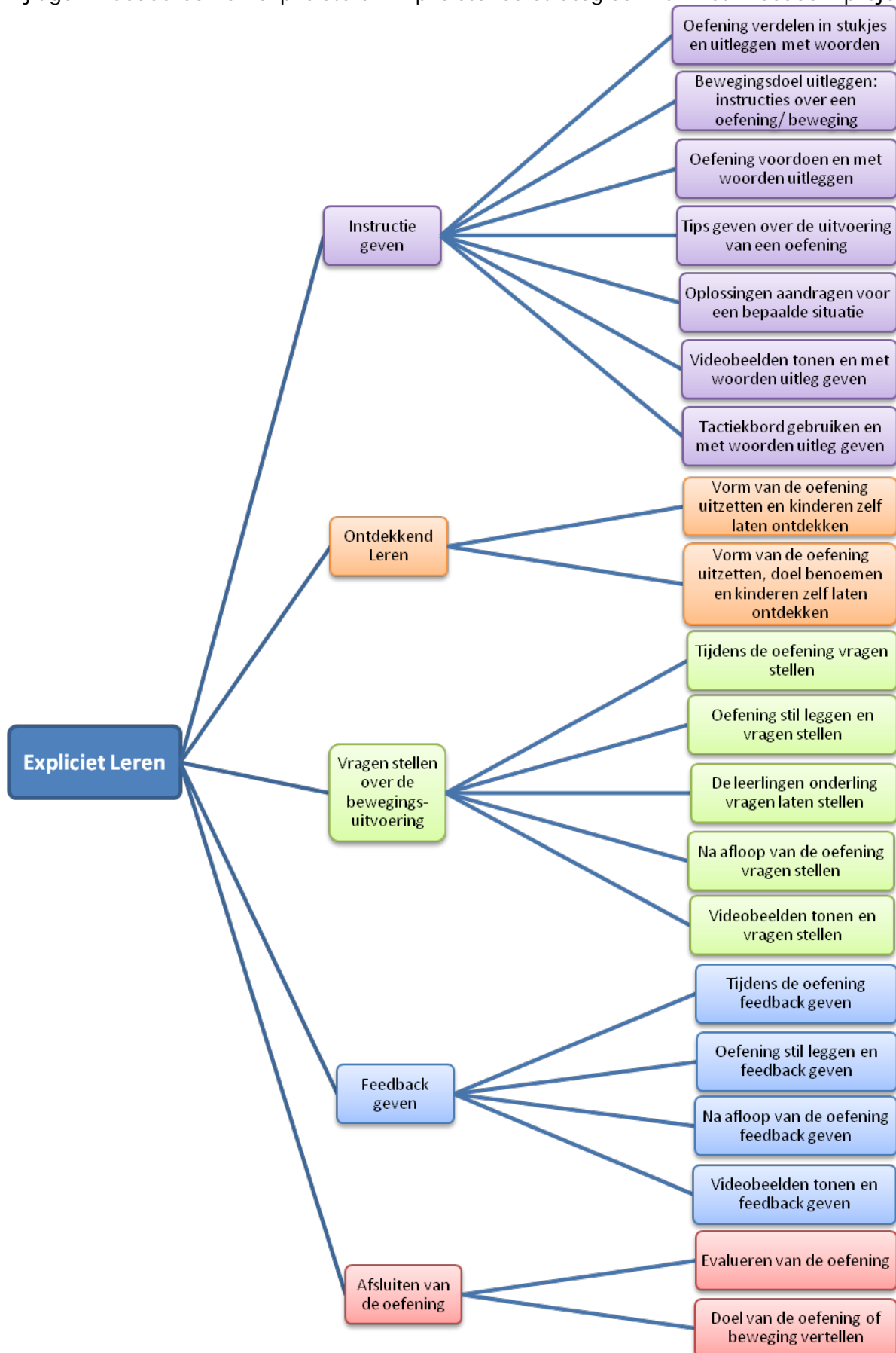
- early diagnosis. *The Indian Journal of Pediatrics*, 72, 865-868. Verkregen: <http://link.springer.com/article/10.1007/BF02731117>
- Santiago, M. C., & Coyle, C. (2004). Leisure-time physical activity and secondary conditions in women with physical disabilities. *Disability and Rehabilitation*, 26, 485–494. doi: 10.1080/09638280410001663139
- Schmidt, R.A., & Wrisberg, C.A. (2008). *Motor Learning and performance: A situation based learning approach*. Champaign: Human kinetics.
- Shapiro, D. R., & Martin, J. J. (2010). Athletic identity, affect, and peer relations in youth athletes with physical disabilities. *Disability and Health Journal*, 3, 79-85. doi: 10.1016/j.dhjo.2009.08.004
- Smith, L. B., & Thelen, E. (2003). Development as a dynamic system. *Trends in Cognitive Sciences*, 7, 343-348. doi: 10.1016/S1364-6613(03)00156-6
- Steenbergen, B., van der Kamp, J., Verneau, M., Jongbloed-Pereboom, M., & Masters, R. (2010). Implicit and explicit learning: Applications from basic research to sports for individuals with impaired movement dynamic. *Disability and Rehabilitation*, 32, 1509-1516. doi: 10.3109/09638288.2010.497035
- Tammelin, T., Näyhä, S., Hills, A. P., Järvelin, M. (2003). Adolescent participation in sports and adult physical activity. *American Journal of Preventive Medicine*, 24, 22-28. doi: 10.1016/S0749-3797(02)00575-5
- Thelen, E. (2005). Dynamic systems theory and the complexity of change. *Psychoanalytic Dialogues: The International Journal of Relational Perspectives*, 15, 255-283. doi: 10.1080/10481881509348831
- Thorpe, D., & Valvano, J. (2002). The effects of knowledge of performance and cognitive strategies on motor skill learning in children with cerebral palsy. *Pediatric Physical Therapy*, 14, 2-15. doi: 10.1097/00001577-200204000-00002
- Taylor, N., Dodd, K., & Larkin, H. (2004). Adults with cerebral palsy benefit from participating in a strength training programme at a community gymnasium. *Disability and Rehabilitation*, 26, 1128–1134. doi: 10.1080/09638280410001712387
- Van der Slot, W. M. A., Roebroek, M. E., Landkroon, A. P., Terburg, M., Van Den Berg-Emons, R. J. G., & Stam, H. J. (2007). Everyday physical activity and community participation of adults with hemiplegic cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*, 29, 179–189. doi: 10.1080/09638280600747686
- Verschuren, O., Wiart, L., Hermans, D., & Ketelaar, M. (2012). Identification of facilitators and barriers to physical activity in children and adolescents with cerebral palsy. *The Journal of Pediatrics*, 161, 488-494. doi: 10.1016/j.jpeds.2012.02.042

**PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET
CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN**

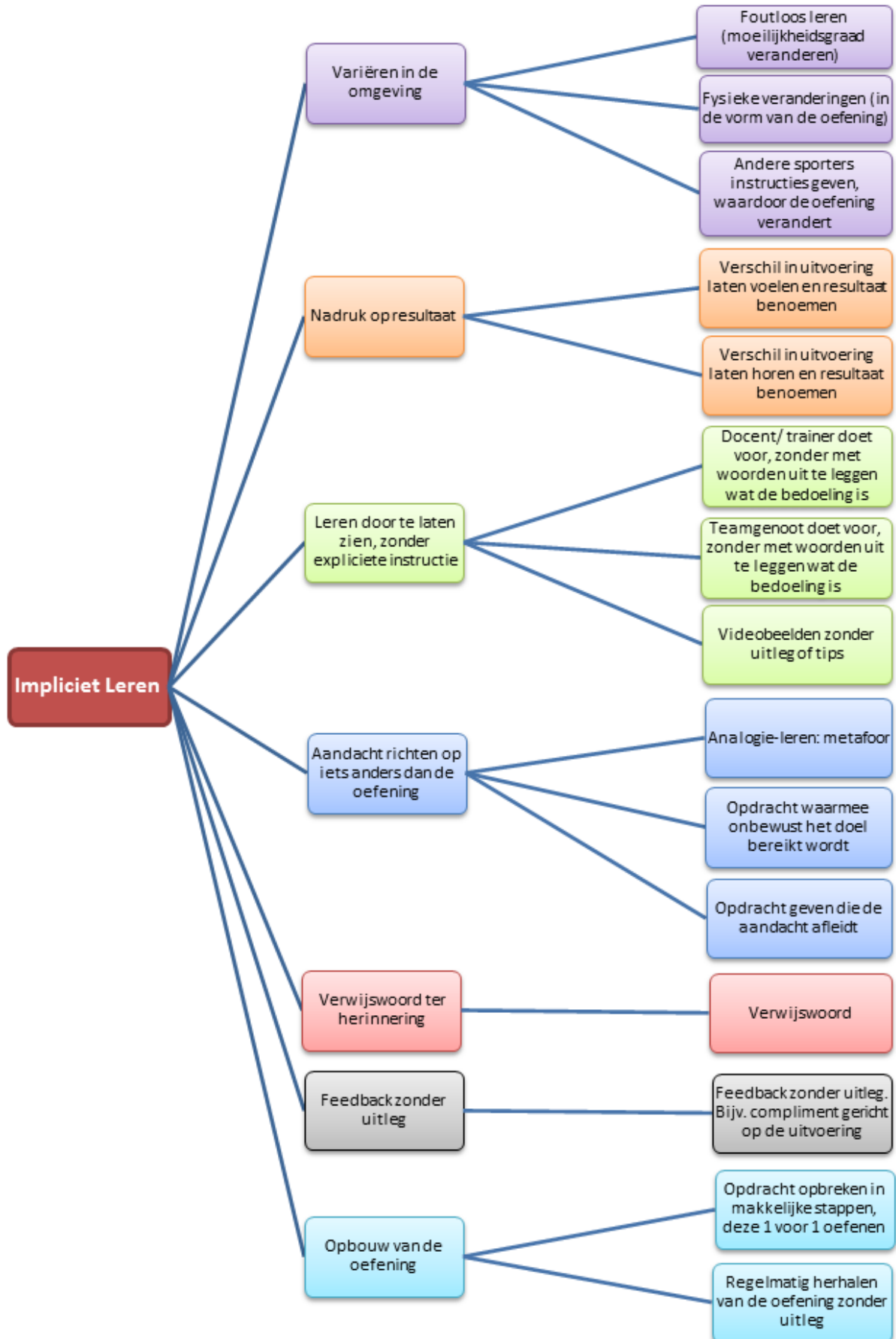
White, D. A., & Christ, S. E. (2005). Executive control of learning and memory in children with bilateral spastic cerebral palsy. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 11, 920–924. doi:10.1017/S1355617705051064

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Bijlage 1: Codeerbomen expliciete en impliciete leerstrategieën van het 'Meedoen' project

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Bijlage 2: Vragenlijst ouderlijke betrokkenheid, plezier tijdens het sporten en sportparticipatie.

Hallo!

Bij voorbaat dank voor het invullen van deze vragenlijst. De vragenlijst is bedoeld voor de bachelorscriptie van drie studenten Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. De drie studenten werken onder de begeleiding van Dr. Smits.

Met behulp van deze vragenlijst wordt geprobeerd een helder beeld te vormen van de samenhang tussen ouderlijke betrokkenheid, plezier en de sportparticipatie van de adolescent (tussen de 12 en 18 jaar). Deze gegevens zullen verzameld worden onder adolescenten met en zonder de ontwikkelingsstoornis Cerebrale Parese. Deze gegevens zullen vervolgens met elkaar vergeleken worden. Deelname aan dit onderzoek zal enkele minuten duren en is strikt anoniem. Er zal aan u gevraagd worden om een aantal vragen te beantwoorden.

Het eerste deel van de enquête is bedoeld voor u, als ouder. Het tweede deel van de enquête is bedoeld voor uw kind van tussen de 12 en 18 jaar oud. In de enquête zal worden aangegeven wanneer het gedeelte voor uw kind begint. Het is overigens niet mogelijk om na het oudergedeelte de enquête af te sluiten en het volgende gedeelte later door uw kind te laten invullen. U kunt de pagina wel open laten staan.

Alle responsen zullen vertrouwelijk en anoniem behandeld worden, in geen enkel geval zal de respons van een individuele participant geïdentificeerd kunnen worden.

U mag op elk willekeurig moment van het onderzoek besluiten om te stoppen met de deelname aan het onderzoek zonder hier een verklaring voor te geven. U heeft het recht om een antwoord op een vraag te weigeren in te vullen en de vraag open te laten.

Uw deelname aan dit onderzoek is vrijwillig.

Om te beginnen met de vragenlijst, klik dan op de 'start' knop.

Vriendelijke groet,
Steffie Hoencamp, Eva Ton & Mara van der Hoeven.

1. Wat is uw geslacht?
O Man
O Vrouw
2. Wat is uw geboortedatum?

Items Schaal voor Ouderlijk Gedrag	nvt	(Bijna)				(Bijna) Altijd
		Nooit	Weinig	Soms	Vaak	
1. Als mijn kind iets wil vertellen, maak ik tijd om er naar te luisteren.	0	1	2	3	4	5
2. Ik vraag naar de hobby's en interesses van mijn kind	0	1	2	3	4	5
3. Als ik mijn kind terug zie na zijn/haar schooldag maak ik even tijd om met hem/haar bezig te zijn.	0	1	2	3	4	5
4. Ik doe activiteiten met mijn kind omdat ik weet dat mijn kind die activiteiten graag samen met mij doet, bijvoorbeeld een gezelschapsspel spelen of samen winkelen.	0	1	2	3	4	5
5. Ik ben, als het kan, aanwezig bij de	0	1	2	3	4	5

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

sportactiviteiten van mijn kind.

6. Ik geef mijn kind complimentjes tijdens sportactiviteiten.	0	1	2	3	4	5
7. Ik vraag aan mijn kind welke activiteiten hij/zij doet tijdens het bewegingsonderwijs.	0	1	2	3	4	5
8. Ik geef mijn kind tijdens de sportactiviteit Feedback over hoe hij/zij het beter kan doen.	0	1	2	3	4	5
9. Na de sportactiviteit bespreek ik samen met mijn kind hoe het ging en wat hij/zij beter kan doen de volgende keer.	0	1	2	3	4	5
10. Ik vraag aan mijn kind welke activiteiten hij/zij heeft gedaan tijdens de gymles/training.	0	1	2	3	4	5

Dit is de vragenlijst voor uw kind. Mocht uw kind niet direct in staat zijn om de vragenlijst in te vullen, kunt u deze internetpagina open laten staan. Als u de pagina echter weg klikt, gaan de door u ingevulde vragen verloren.

Hallo!

Voor onze studie aan de Universiteit Utrecht zijn wij geïnteresseerd hoeveel jongeren tussen de 12 en 18 jaar sporten en hoeveel plezier zij hierin hebben. Om hier achter te komen, hebben wij een aantal vragen opgesteld. Wij zouden het fijn vinden als jij deze vragen zo eerlijk mogelijk beantwoord. Mocht er een vraag zijn die je liever niet wil beantwoorden, mag je deze gewoon overslaan. Alle antwoorden die je invult, worden anoniem behandeld. Niemand zal dus weten welke antwoorden jij gegeven hebt.

Alvast bedankt!

1. Wat is je geslacht?
 - Jongen
 - Meisje
2. Wat is je geboortedatum?
3. Ben je lid van een sportvereniging of sportclub?
 - Ja
 - Nee (ga door naar vraag 5)
4. Welke sporten doe je bij welke vereniging of club?
 - Sport 1:
 - Vereniging 1:
 - Hoe vaak per week ga je naar trainingen 1: ____ keer per week
 - Hoe lang duren deze trainingen 1: ____ min
 - Doe je mee met wedstrijden 1: ja/nee
 - Sport 2:
 - Vereniging 2:
 - Hoe vaak per week ga je naar trainingen 2: ____ keer per week
 - Hoe lang duren deze trainingen 2: ____ min
 - Doe je mee met wedstrijden 2: ja/nee
 - Sport 3:
 - Vereniging 3:
 - Hoe vaak per week ga je naar trainingen 3: ____ keer per week
 - Hoe lang duren deze trainingen 3: ____ min
 - Doe je mee met wedstrijden 3: ja/nee
5. Doe je een sport in je vrije tijd waarbij geen sportvereniging hoort? (bijvoorbeeld: wandelen, fietsen, skaten)
 - Ja
 - Nee (ga door naar vraag 7)
6. Welke sport is dit?
 - Sport 1:
 - Hoeveel keer per week doe je deze sport 1: ____ keer per week
 - Hoe lang ben je er dan elke keer mee bezig 1: ____ min
 - Sport 2:

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

Hoeveel keer per week doe je deze sport 2: ____ keer per week

Hoe lang ben je er dan elke keer mee bezig 2: ____ min

Sport 3:

Hoeveel keer per week doe je deze sport 3: ____ keer per week

Hoe lang ben je er dan elke keer mee bezig 3: ____ min

7. Heb je een zwemdiploma?
 - Ja, A
 - Ja, A en B
 - Ja, A, B en C
 - Nee
8. Heb je op dit moment zwemles?
 - Ja, via thuis
 - Ja, via school
 - Nee
9. Doe je mee aan sportactiviteiten bij jou in de buurt?
 - Nee, ik doe nooit mee aan sportactiviteiten bij mij in de buurt
 - Soms, ik doe enkele keren per jaar mee aan sportactiviteiten bij mij in de buurt
 - Regelmatig, ik doe ongeveer 1x per maand mee aan sportactiviteiten bij mij in de buurt
 - Vaak, ik doe 1 of meerdere keren per week mee aan sportactiviteiten bij mij in de buurt.
10. Doe je mee aan schoolsportactiviteiten (zoals schoolvoetbaltoernooi)?
 - Nee, ik doe nooit mee aan schoolsportactiviteiten
 - Soms, ik doe enkele keren per jaar mee aan schoolsportactiviteiten
 - Regelmatig, ik doe ongeveer 1x per maand mee aan schoolsportactiviteiten
 - Vaak, ik doe 1 of meerdere keren per week mee aan schoolsportactiviteiten
11. Krijg je vanuit school lichamelijke opvoeding/gym?
 - Ja
 - Nee
12. Zo ja, hoe vaak per week wordt er lichamelijke opvoeding/gymles aangeboden?
 - 1 keer in de week
 - 2 keer in de week
 - 3 keer in de week
 - Vaker dan 3 keer in de week
13. Zo ja; hoe vaak doe je hier aan mee?
 - Soms, ik doe enkele keren per jaar mee aan lichamelijke opvoeding/gymles
 - Regelmatig, ik doe ongeveer 1x per maand mee aan lichamelijke opvoeding/gymles
 - Vaak, ik doe 1 of meerdere keren per week mee aan lichamelijke opvoeding/gymles
14. Hoe lang duurt een gymles ongeveer?
 - Drie kwartier
 - Een uur
 - Anderhalf uur
 - Twee uur

Vragenlijst Plezier tijdens het sporten

	Helemaal niet mee eens		Niet eens of oneens		Helemaal mee eens		NVT
1. Ik heb veel plezier in gymlessen	0	1	2	3	4	5	
2. Ik heb zelfvertrouwen tijdens gymlessen	0	1	2	3	4	5	
3. Er is een fijne sfeer tijdens de gymlessen	0	1	2	3	4	5	
4. De gymles zijn boeiend/interessant	0	1	2	3	4	5	
5. Ik ben gemotiveerd tijdens de gymlessen	0	1	2	3	4	5	
6. Ik heb plezier met mijn klasgenoten tijdens de gymlessen	0	1	2	3	4	5	

PILOT STUDIE: STIMULATIE SPORTPARTICIPATIE BIJ ADOLESCENTEN MET CEREBRALE PARESE VANUIT DRIE PERSPECTIEVEN

7. Ik vind gym een leuk schoolvak	0	1	2	3	4	5
8. Ik heb een leuke gymleraar	0	1	2	3	4	5
9. Ik doe goed mee aan de gymlessen.	0	1	2	3	4	5
10. Ik heb plezier in mijn vrijetijdssport	0	1	2	3	4	5
11. Ik heb zelfvertrouwen tijdens mijn vrijetijdssport	0	1	2	3	4	5
12. Er is een fijne sfeer tijdens mijn vrijetijdssport	0	1	2	3	4	5
13. Mijn vrijetijdssport is boeiend/interessant	0	1	2	3	4	5
14. Ik ben gemotiveerd tijdens mijn vrijetijdssport	0	1	2	3	4	5
15. Ik heb plezier met de andere mensen tijdens mijn vrijetijdssport	0	1	2	3	4	5
16. Ik heb een leuke sportdocent;	0	1	2	3	4	5
17. Ik doe goed mee aan mijn vrijetijdssport	0	1	2	3	4	5